

Аспект пізнавальної діяльності учнів в умовах інформаційно-освітнього середовища навчання

Зміна парадигм освіти, зокрема середньої, з традиційної (суспільно орієнтованої, знанневої) на інноваційну (особистісно-орієнтовану, компетентнісну) вимагає й запровадження відповідних сучасній парадигмі освіти технологій навчання, створення якісно нового освітнього середовища для учнів, яке відповідає потребам їх особистості, сприяє індивідуалізації освітньої траєкторії, розкриттю здібностей, саморозвитку.

Нової якості освітнє середовище набуває, перш за все, під впливом інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Відбувається зміна дидактичних засобів, методів і форм навчання. Традиційне освітнє середовище трансформується в якісно нове - ІКТ-насичене освітнє середовище, під яким розуміють «сукупність умов, що реалізуються на базі інформаційно-комунікаційних технологій, спрямованих на здійснення освітньої діяльності, яка сприяє формуванню значимих і соціально важливих якостей особистості в умовах інформатизації суспільства» [1, с. 202]. Особливостями такого середовища є: використання локальних і глобальних мереж та ресурсів; підтримка і розвиток якісно нових технологій обробки інформації; активне використання сучасних засобів, методів і форм навчання в освітньому процесі [2].

Організація діяльності в умовах сучасного інформаційно-освітнього середовища навчання передбачає й відповідні зміни у структурі процесу навчання: від ланцюжка «отримання інформації – розуміння – запам'ятовування – відтворення – застосування (здебільшого, за зразком)» до «отримання інформації – розуміння – застосування (творче) – аналіз – оцінювання – створення». Саме така структура процесу навчання лежить в основі системно-діяльнісного й компетентнісного підходів і забезпечує активну навчальну, насамперед пізнавальну, діяльність учнів.

У нашому дослідженні ми спираємося на науковий доробок вітчизняних і зарубіжних педагогів і психологів, у працях яких висвітлені проблеми пізнавальної діяльності учнів у навчально-виховному процесі (Б. Ананьєв, О. Вишневський, М. Данилов, Б. Єсіпов, М. Лісіна, О. Леонтєв, А. Маркова, О. Матюшкін, М. Махмутов, В. Лозова, О. Савченко, М. Скаткін, І. Харламов, Т. Шамова, Г. Щукіна та ін.).

Зокрема, О. Леонтєв у своїй моделі пізнавальної діяльності виходив з того, що така діяльність спрямована на засвоєння нових знань й умінь в певній галузі і, впродовж розвитку ідей Л. Виготського щодо інтеріоризації, вказує, що інтеріоризація є поступовим перетворенням зовнішніх дій у внутрішні; Г. Щукіна розглядає пізнавальну діяльність як інтеграцію пошукової спрямованості в учінні, пізнавального інтересу та його задоволення за допомогою різних джерел знань; І. Харламов відзначає пізнавальну активність, як діяльнісний стан учня, що характеризується його прагненням до учіння, розумовою напругою і проявом особистих зусиль в процесі оволодіння знаннями.

Пізнавальну діяльність визначають і як своєрідний сплав інформаційних процесів і мотивації, як спрямовану, вибірккову активність пошуково-дослідницьких процесів, що лежать в основі придбання та переробки інформації [3]. При цьому виділяють два аспекти: інформаційний (сприйняття, зберігання, перетворення і використання інформації) і мотиваційний (активність і спрямованість думки, що визначаються інтересами і цінностями особистості). І, оскільки навчання з використанням ІКТ відбувається в інформаційно-

освітньому середовищі, дане визначення особливо точно відображає наші погляди на пізнавальну діяльність.

Спираючись на сучасні дидактичні концепції пізнавальної діяльності в інтернет-середовищі [4], констатуємо, що процес включення учнів в пізнавальну діяльність в умовах інформаційно-освітнього середовища навчання має відбуватися через організацію системи інформаційно-комунікаційних взаємодій учнів, опосередкованих веб-технологіями і реалізованих за допомогою педагогічних технологій, метою яких є, на початковому етапі, придбання пізнавальних навичок і умінь діяльності в ІОС, а в подальшому, освоєння і вдосконалення пізнавальної діяльності в інформаційно-освітньому середовищі.

Можна виділити наступні види такої діяльності в інформаційно-освітньому середовищі навчання: пошукова діяльність (спрямований пошук; вільна гіпертекстова навігація або спрямована на результат, вирішення певної задачі, або на процес); практичне освоєння нових технологій (підготовлене, інтуїтивне); інтернет-комунікація в пізнавальних цілях; навчання з використанням електронних освітніх ресурсів; спільна робота над проектним завданням в позаурочний час шляхом використання веб-застосунків; участь в онлайн-дискусіях; отримання онлайн-консультацій; використання електронних соціальних мереж (ЕСМ) [5].

Використання вищезазначених видів діяльності матиме ефективний вплив на формування й розвиток у школярів стійких мотивів учіння, насамперед, пізнавального інтересу як прояву пізнання, тільки за умови чіткого розуміння вчителем механізму його формування, а також оптимального використання технологій, методів, засобів навчальної діяльності відповідно до конкретних педагогічних завдань й ситуацій.

Список використаних джерел

1. Подковырова В.Н. Формирование профессиональной компетентности педагога в области проектирования цифровых образовательных ресурсов / В.Н. Подковырова // Мир науки, культуры, образования. – 2009. № 2 (14).
2. Соколюк О.М. Сучасне середовище навчання фізики: можливості мережної взаємодії / О.М. Соколюк // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Актуальні проблеми природничо-математичної освіти в середній і вищій школі”, Херсон 15-16 вересня 2016 р. / Укладач: В.Д. Шарко – Херсон: Видавництво ХНТУ. – 2016. – 164 с., С. 112-113
3. Лагунова М.В., Юрченко Т.В. Управление познавательной деятельностью студентов в информационно-образовательной среде вуза [Текст]: монография / М. В. Лагунова, Т. В. Юрченко; Нижегород. гос. архит.-строит. ун-т – Н.Новгород: ННГАСУ, 2011. – 167 с.
4. Раицкая Л.К. Дидактическая концепция самостоятельной учебно-познавательной деятельности студентов в интернет-среде : автореф. дис. ... д-ра пед. наук; специальность: 13.00.01 / Лилия Климентьевна Раицкая. – М., 2013. – 56 с.
5. Соколюк О.М. Проблема розширення кола дидактичних засобів навчання фізики: ІКТ аспект [Електронний ресурс] / О.П. Пінчук, О.М. Соколюк // Матеріали Десятої міжнародної конференції «Нові інформаційні технології в освіті для всіх» (ІТЕА-2015) / Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем, м. Київ, 2015. <http://lib.iitta.gov.ua/11076/>